

Taide ja luova ilmaisu, 1 osp

OPPIMATERIAALI SELKOKIELELLÄ

Tekijä: Tuija Takala

Rahoittaja:

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Sisällys

1. Aluksi: Opiskelijalle ja opettajalle	2
2. Osaamistavoitteet: Taide ja luova ilmaisu	3
3. Osaamistavoitteiden sanoja	4
4. Mitä ovat taide ja luovuus?	6
4.1. Taide ja taitelija	6
4.2. Taideteos ja sinä	8
4.3. Luovuus ja luova ihminen	9
4.4. Sinä osaat luovaa ilmaisu	10
5. Mitä ovat taiteen lajit?	13
Tehtäviä	16
6. Mitä on kulttuuri?	18
Tehtäviä	19
7. Tehtäviä taiteesta ja kulttuurista	21
8. Kulttuuri ja taide työssäsi	26
Tehtäviä	28
9. Taide ja hyvinvointi	29
Tehtäviä	30
10. Kehität luovan ilmaisun taitoja	31
11. Teet taidetta	33
Tehtäviä ja ideoita: tee yksin	33
Tehtäviä ja ideoita: tee yhdessä muiden kanssa	35
12. Mitä on kaunokirjallisuus?	37
13. Kaunokirjallisuus työn tukena	43
13.1. Kaunokirjallisuuden merkitys	43
13.2. Lue selkokirjoja	45
14. Mitä on luova kirjoittaminen?	49
Tehtäviä: kokeile luovaa kirjoittamista	50
15. Osoita, että osaat	53
15.1. Opinnon arviointi	53
Viisi esimerkkiä arvioinnin tehtävistä	54
15.2. Osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi	58
Lähteitä	63

1. Aluksi: Opiskelijalle ja opettajalle

Tässä oppimateriaalissa on tietoja opintoon Taide ja luova ilmaisu. Lisäksi mukana on tehtäviä.

Opettaja käyttää materiaalia opinnon apuna. Materiaalista voi valita osia tai käyttää sitä kokonaan tarpeen mukaan.

Opettaja valitsee opetukseen tämän materiaalin lisäksi kuvia, videoita ja muuta materiaalia, jotka sopivat opintoon.

Materiaali auttaa harjoittelemaan opinnon asioita.

Materiaaliin on **myös diasarja**, jossa opinnon asiat ovat lyhyesti:

- osa 1: Taide ja luovuus
- osa 2: Taide, kulttuuri ja hyvinvointi
- osa 3: Tee luovaa ilmaisua ja taidetta
- osa 4: Mitä on kaunokirjallisuus?
- osa 5: Kaunokirjallisuus työn tukena
- osa 6: Luova kirjoittaminen
- osa 7: Arviointi: osoitat, että osaat.

Materiaali on selkokielenen, mutta osa linkkien materiaalista ei ole selkokielenisiä.

Materiaalissa on käytetty Copilot-tekoälyä.

2. Osaamistavoitteet: Taide ja luova ilmaisu

Osaamistavoitteet selkokielellä (1 osp):

A) Tunnistat kulttuurien ja taiteen merkityksen hyvinvoinnille

- Käytät kulttuurien ja taiteen eri muotoja työssä.
- Tunnistat esimerkkejä paikallisesta ja Suomen kulttuurista ja taiteesta
- Ymmärrät, miten taide ja kulttuuri vaikuttavat hyvinvointiin.

Materiaalin luvut 3–9.

B) Ilmaiset itseäsi taiteen ja luovan ilmaisun keinoin

- Kehität omaa luovaa ilmaisuasi.
- Ilmaiset itseäsi taiteen ja luovan ilmaisun keinoin yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Materiaalin luvut 10–11.

C) Ilmaiset itseäsi niin, että kirjoitat luovasti

- Kokeilet erilaisia tapoja kirjoittaa luovasti.
- Kirjoitat omia luovia tekstejä ja käytät silloin apuna muita kaunokirjallisuuden tekstejä, esimerkiksi kertomuksia, satuja, runoja, laulun sanoja, äänikirjoja sekä elokuvia.
- Käytät kaunokirjallisuutta työsi tukena.

Materiaalin luvut 12–14.

3. Osaamistavoitteiden sanoja

Osaamistavoitteiden sanat ovat siinä järjestyksessä,
kun ne ovat luvun 2 osaamistavoitteissa.

kulttuuri	<p>Kulttuuri tarkoittaa asioita, joita ihmisten yhteisö on tehnyt ja siirtänyt sukupolvilta toiselle.</p> <p>Kulttuuri on tietoja ja taitoja, esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • taide • kieli • ruoka • vaatteet eli asut ja pukeutuminen • tavat • usko • jne.
taide	<p>Näet, kuulet ja koet hienoja asioita, joita taiteilija on tehnyt.</p> <p>Taitelija on käyttänyt mielikuvitusta ja keksinyt itse, eli hän on käyttänyt luovuutta.</p> <p>Hän on tehnyt taideteoksen, esimerkiksi taulun, laulun, tanssin tai kertomuksen.</p>
luova ilmaisu, luovuus	<p>Luova ilmaisu on taiteen tekemistä itse.</p> <p>Esimerkiksi piirrät, maalaat, laulat, soitat, tanssit, kirjoitat omia kertomuksia ja teet videoita ja näytelmiä.</p>
taidemuodot, taidelajit, taiteen lajit	<p>On paljon erilaista taidetta.</p> <p>Ne ovat taiteen lajeja, esimerkiksi kuvataide, musiikki, tanssi,</p>

	kaunokirjallisuus ja elokuva.
kaunokirjallisuus	<p>Kaunokirjallisuutta on tekstit, jotka kirjoittaja on keksinyt itse. Kirjailija on käyttänyt mielikuvitusta.</p> <p>Kaunokirjallisuuden lajit:</p> <ul style="list-style-type: none"> •romaanit (pitkät kertomukset), •novellit (lyhyet kertomukset) •runot •näytelmät ja käsikirjoitukset (esimerkiksi elokuvan ja videon suunnitelma).
luova kirjoittaminen	<p>Käytät luovuutta eli keksit itse, kun kirjoitat esimerkiksi kertomuksia, satuja, runoja ja näytelmiä.</p>

4. Mitä ovat taide ja luovuus?

Tärkeät sanat:

- taide
- taiteilija
- taideteos
- luovuus
- luoda
- mielikuvitus
- omaperäinen

4.1. Taide ja taitelija

Taidetta eli taiteen muotoja ovat esimerkiksi

- kuvataide
- kaunokirjallisuus
- musiikki
- teatteri
- elokuva
- tanssi.

Taiteilija tekee taidetta.

Hän käyttää mielikuvitustaan,
keksii ja luo uutta.

Silloin syntyy **taideteos**,
esimerkiksi

- maalaus
- veistos tai patsas
- kertomus tai runo
- laulu
- tanssi.

Taiteilijalla on ollut ajatus, tunne tai kokemus,
ja hän on tehnyt siitä taideteoksen.

Tai hänen mielessään on kysymyksiä,

ja hän etsii vastauksia.

Niistä hän tekee taidetta ja taideteoksen.

Taiteilija voi käyttää jotain vanhaa,
mutta hän tekee siitä erilaista ja uutta.

Esimerkiksi hän kuuntelee musiikkia
tai lukee kirjan.

Hän saa siitä ideoita omaan taiteeseen.

Taiteilija käyttää mielikuvitusta.

**Taiteilijan taideteos on sellainen,
että kukaan muu ei ole tehnyt samanlaista.**

Se on silloin **omaperäinen**,
eli se on taiteilijan oman mielikuvituksen tulos.

Taiteilija luo taideteokseen oman maailman

- vaikka tällaisen:

Kuva. Pixabay CC0

4.2. Taideteos ja sinä

Taiteilija luo taidetta
eli hän tekee taideteoksen.

Taiteilija on ollut luova,
eli hän on käyttänyt luovuutta,
kun hän on tehnyt taideteoksen.

Taideteos voi olla sinun mielestäsi kaunis,
mutta se voi olla myös ruma tai outo.

Taideteos voi herättää sinussa monia

- ajatuksia
- kysymyksiä
- tunteita
- kokemuksia
- muistoja.

Se kuuluu taiteeseen.

Jokaisella saa olla taiteesta oma mielipide.

Mikä taide on sinusta hyvää?

Mikä sinusta on taidetta?

Mikä ei ole taidetta?

Mitä mieltä olet [Meri Genezin teoksesta](#)

[Maisema, luonnos](#) (1920–1940, Kansallisgallerian kokoelmat)?

4.3. Luovuus ja luova ihminen

Taiteilija luo taidetta.

Hän on siis luova ihminen.

Luova ihminen keksii itse.

Hän ei kopioi muiden taideteoksia,
vaan hän käyttää omaa mielikuvitusta.

Taiteilija on esimerkiksi

- taidemaalari
- piirtäjä
- videokuvaaja
- elokuvaohjaaja
- kirjoittaja: kirjailija, runoilija
- näyttelijä
- säveltäjä
- soittaja
- laulaja
- arkkitehti eli hän suunnittelee taloja ja rakennuksia.

Haluatko tehdä testin:

[Millainen taiteilija sinusta tulisi?](#)

(Yle, ei selkokielenen).

Testi on leikkiä,

mutta mitä mieltä olet tuloksesta?

4.4. Sinä osaat luovaa ilmaisua

Olet luova,
kun käytät mielikuvitusta ja keksit itse
etkä kopioi suoraan toisen ihmisen taideteosta.

Teet luovaa ilmaisua,
kun esimerkiksi teet luovan työn itse:

- Piirrät piirustuksen itse.
- Maalaat itse.
- Piirrät ja kirjoitat sarjakuvan.
- Teet käsitöitä: suunnittelet ja teet itse.
- Keksit runon tai kertomuksen.
- Lausut eli esität runon.
- Kirjoitat lauluun sanat.
- Keksit sävelen eli sävellät.
- Suunnittelet ja tanssit oman tanssin.
- Laulat tai soitat.
- Suunnittelet ja kuvaat oman videon.
- Suunnittelet ja kuvaat valokuvan.

Esimerkkejä luovasta ilmaisusta:

Keramiikka ja muotoilu on taidetta.
Se on luovaa ilmaisua,
kun muotoilet savea itse.

Kuva. Pixabay CC0

Kuvataidetta on monenlaista.

Esimerkiksi maalaus on luovaa ilmaisua ja taidetta.

Kuva. Pixabay CC0

Voit kuunnella musiikkia

ja tehdä sitä itse:

laulaa, soittaa ja säveltää.

Kuva. Pixabay CC0

Voit käydä katsomassa esityksiä,

joissa tanssitaan.

Luovaa ilmaisua on se,

että tanssit itse.

Kuva.Pixabay CC0

Voit lukea kirjoja ja saada niistä ideoita,
kun kirjoitat omia runoja, tarinoita ja näytelmiä.

Se on **sanataidetta**.

Kuva. Pixabay CC0

Luovasta ilmaisusta käytetään myös muita sanoja,
esimerkiksi:

- luova työ
- luova työskentely
- luovat työtavat
- luovat menetelmät
- luova itsensä ilmaisu
- taiteellinen ilmaisu.

5. Mitä ovat taiteen lajit?

Tärkeitä sanoja:

- taidelajit
- taiteen lajit
- taidemuodot
- taiteen muodot

Taiteen lajit eli taidemuodot ovat saaneet nimen materiaalin ja tekemisen mukaan.

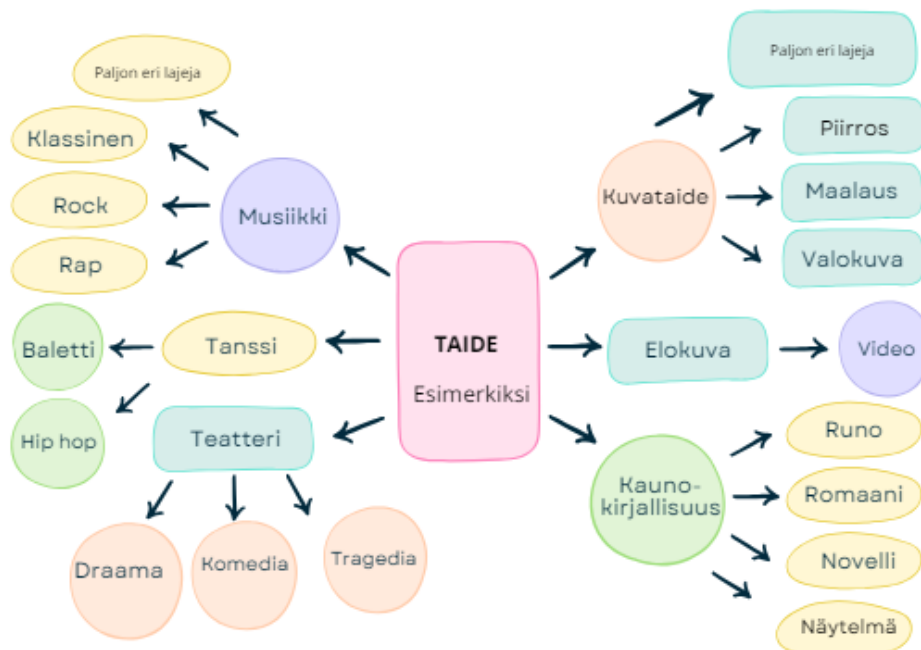
Esimerkiksi **kuvataiteessa** taiteilija tekee kuvia,

musiikissa taiteilija tekee musiikkia

ja **kirjallisuudessa** taiteilija kirjoittaa tekstejä ja kirjoja.

Taiteen lajeja on paljon.

Kuvassa on vain muutama esimerkki:

Voit testata, mikä taidemuoto olet:

[Koululainen. Testi: Mikä taidemuoto olet?](#) (ei selkokielen).

Testi on leikkiä,

mutta mitä mieltä olet tuloksesta?

Kuvataide, esimerkiksi

- maalaustaide – taiteilija maalaa kuvan, tekee maalauksen
- piirustus – taiteilija piirtää, tekee piirustuksen
- grafiikka – taiteilija kaivertaa kuvan puulle tai metallille ja lisää sen päälle värin tai värejä.
Kun kuvan ja värin päälle lisää paperin, kuva siirtyy paperille.
- kuvanveisto – taiteilija veistää savesta, puusta tai muusta materiaalista veistoksen eli patsaan
- valokuva – taiteilija kuvaa kameralla ihmisiä, luontoa, maisemia jne.
Hän suunnittelee tarkasti
värit, valon, kuvan rajauksen, suunnan, koon jne.
- performanssi – taiteilija tekee esityksen
- tila- ja ympäristötaide – taiteilija tekee puistoon tai maahan taideteoksen maasta tai muista materiaaleista.
- jne.

Kaunokirjallisuus, esimerkiksi

Kirjailija kirjoittaa fiktiota eli kaunokirjallisuutta.

Hän käyttää mielikuvitusta.

Esimerkiksi

- romaani – pitkä kertomus
- novelli – lyhyt kertomus
- runo – runossa sanoista siirtyy lukijan mieleen kuvia,
Runoissa on usein lyhyitä rivejä eli **säkeitä**,
ja riveistä tulee **säkeistöjä**.
- näytelmät – näytelmään on kirjoitettu,
mitä näytelmän henkilöt puhuvat ja tekevät.
- sarjakuva – kuvat ja lauseet yhdistyvät tarinaksi.
- jne.

Lastenkirjallisuudessa on lisää lajeja, esimerkiksi

- satu
- loru: runo, jossa ei ole ehkä ajatusta, mutta siinä leikitään sanoilla ja rytmillä.
- kuvakirja – lastenkirjassa kuvat ja lauseet sopivat yhteen.
- jne.

Teatteri, esimerkiksi

- draama – tapahtumat ja henkilöt ilmaisevat asioita elämästä ja ihmisistä.
- komedia – hauska näytelmä
- tragedia – surullinen näytelmä
- jne.

Elokuva, esimerkiksi

- draama
- komedia
- tragedia
- jne.

Musiikki, esimerkiksi

- klassinen musiikki
- kansanmusiikki
- rock
- pop
- rap
- jne.

Tanssi, esimerkiksi

- kansantanssi
- baletti
- moderni tanssi
- hip hop
- jne.

Ooppera

Oopperassa esitetään näytelmä,
jossa kaikki sanat ja vuoropuhelut lauletaan.
Oopperassa musiikin soittaa iso orkesteri.

Sirkus

Sirkuksessa ihmiset ja eläimet tekevät temppuja.

Arkkitehtuuri eli rakennustaide

Arkkitehti suunnittelee rakennuksia.

Muotoilu eli design

Muotoilija suunnittelee esineitä ja tavaroita,
esimerkiksi huonekaluja ja astioita.

Taidekäsityö eli käsityötaide

Taitelija suunnittelee itse
langoista, kankaista tai muista materiaaleista käsityön.

Mitä muita taiteen lajeja tiedät?

Tehtäviä

1. Etsikää esimerkkejä taiteen lajeista.

Esimerkiksi

- Kirjoita nettiin hakusana
”grafiikka”, ”keramiikka”, ”maalauستاide” jne.
- Kirjoita YouTubeen hakusana
”suomalainen klassinen musiikki”, ”hiphop” jne.

2. Tehkää retki ja tunnistakaa taidetta.

Esimerkiksi:

- Menkää koulun lähelle puistoon.
Mitä taidetta näette? (Patsas, rakennukset jne.)
- Menkää myös taidenäyttelyyn.
Mitä taidetta näette, kuulette tai koette matkalla taidenäyttelyyn?

3. Selittäkää toisillenne taiteen sanoja

ja näyttäkää netistä sopivia kuvia tai videoita.

Esimerkiksi

- maalaus
- keramiikka
- jazz
- baletti
- jne.

Esimerkiksi [Serlachiuksen taidemuseon nettisivulla on kuvataiteen taidesanasto](#) (ei selkokieline).

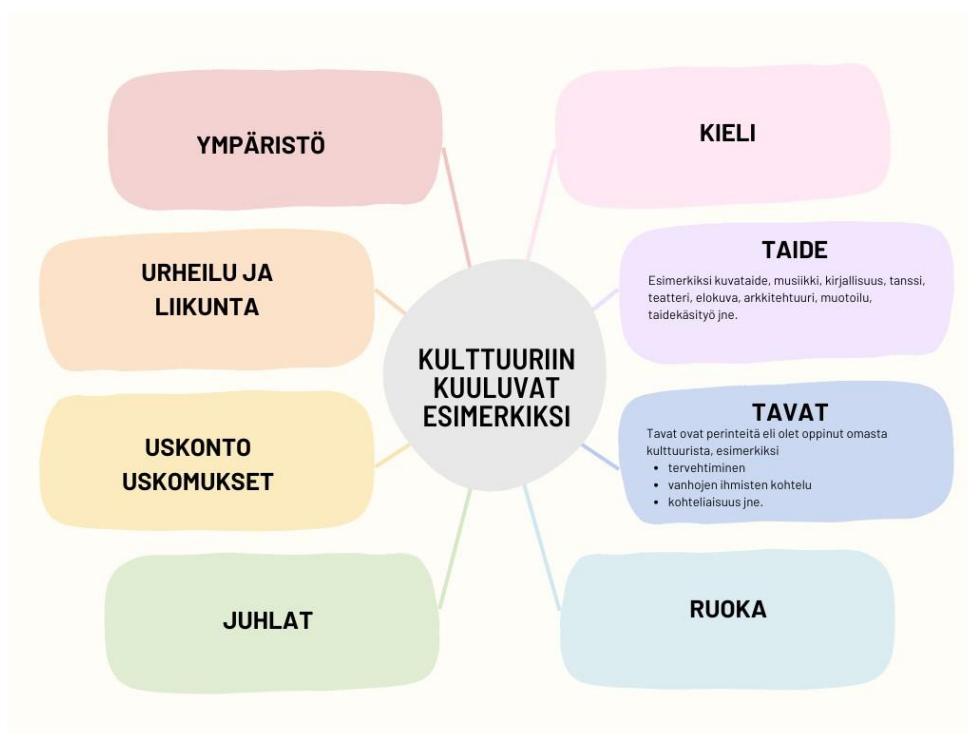
Voitte käyttää sitä tehtävän apuna.

4. Tunnista taiteen lajeja

[Pelaa Kahoot!-peli taiteen lajeista.](#)

6. Mitä on kulttuuri?

Kulttuuri tarkoittaa asioita,
joita ihmisten yhteisö on tehnyt
ja siirtänyt sukupolvilta toiselle.
Kulttuuri on tietoja ja taitoja, esimerkiksi:

- **Kieli:** Ihmiset puhuvat ja keskustelelevat toisten ihmisten kanssa.
Ihmisellä on ainakin yksi äidinkieli.
- **Taide:** esimerkiksi maalaukset, musiikki, tanssi, elokuvat ja kirjallisuus.
- **Tavat ja perinteet:** esimerkiksi juhlapäivät, ruoka ja pukeutuminen (asut, vaatteet).
- **Uskonto:** erilaiset uskonnon tavat ja rituaalit eli uskonnon juhlat.
- **Teknologia:** esimerkiksi tietokoneet, puhelimet ja internet.
- **Ammatit**
- **Ympäristö**
- **Urheilu ja liikunta.**

Kulttuuripalvelut

Joskus sana *kulttuuri* ymmärretään niin, että se tarkoittaa taidetta.

Esimerkiksi **kulttuuripalvelut** ja **kulttuuritapahtumat** voi tiivistää näin:

1. Kulttuuritapahtumat: konsertit, näyttelyt ja festivaalit tuovat ihmisiä yhteen ja tarjoavat elämyksiä.
2. Kirjastot tarjoavat kirjoja, musiikkia, elokuvia ja monia muita kulttuurin tuotteita.
3. Kulttuuri vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin: taiteen kokeminen voi parantaa hyvinvointia.
4. Hyvinvointiin voi vaikuttaa myös liikunta, urheilu, luonnossa liikkuminen.
Ne kuuluvat myös kulttuuriin.

Tehtäviä

Missä kaupungissa tai kunnassa asut?

Etsi netistä yksin, toisen opiskelijan tai opettajan kanssa, mitä kulttuuripalveluita on sinun alueellasi seuraavan kuukauden aikana?

1. Etsi yksi tapahtuma, johon voisit mennä. Miksi valitsit sen?
2. Missä on lähin kirjasto? Käy siellä!
  - Ota kirjastossa kännykällä kuvia kirjoista ja muista asioista, jotka kiinnostavat sinua.
  - Mitä valitsit ja miksi?
3. Missä on lähin museo tai taidenäyttely? Käy siellä.
  - Ota kännykällä valokuvat ainakin kolmesta taideteoksesta, jotka kiinnostavat sinua.
  - Ota kuvat myös tiedoista: taideteoksen nimi, taiteilija ja taideteoksen vuosi.

4. Mikä talo tai rakennus on hieno? Ota siitä kuva.
  - Saatko selville, mikä on rakennuksen nimi ja kuka on suunnitellut sen eli kuka on arkkitehti?
  - Miksi rakennus on sinusta hieno?

5. Onko sinun koulusi tai kotisi lähellä puisto, jossa on patsas tai veistos?
  - Ota kuva patsaasta.
  - Saatko selville tiedot patsaasta: patsaan eli veistoksen nimi, taiteilija, vuosi?

6. Mihin muuhun taiteeseen voisit tutustua lähellä koulua tai kotia?

7. Tehtäviä taiteesta ja kulttuurista

1. Mitä taidetta katsot tai kuuntelet?

Käytkö tapahtumissa?

1. Käyn elokuvissa.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
2. Katson kotona elokuvia.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
3. Käyn teatterissa.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
4. Käyn oopperassa.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
5. Käyn konserteissa.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
6. Kuuntelen musiikkia.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
7. Käyn tanssiesityksissä.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
8. Käyn sirkuksessa.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
9. Käyn taidenäyttelyissä.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
10. Käyn museoissa.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
11. Käyn kirjastossa.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
12. Luen runoja ja kertomuksia.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
13. Muuta? Mitä? _____			

Mitä taidetta teet itse?

1. Teen videoita.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
2. Harrastan näyttelystä.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
3. Laulan.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
4. Soitan soitinta.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
5. Teen itse lauluja.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
6. Tanssin kotona.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
7. Tanssin tanssiryhmässä.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
8. Piirrän tai maalaan.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
9. Teen itse muuta kuvataidetta.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
10. Teen käsitöitä tai esineitä.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
11. Kirjoitan runoja.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
12. Kirjoitan tarinoita.	☐ usein	☐ joskus	☐ en koskaan
13. Muuta? Mitä?			

Tehtävä

Kirjoita, kerro tai näytä esimerkkejä omasta taiteestasi, eli taiteesta, jota olet tehnyt itse viime aikoina.

2. Suomalainen kuvataide

Suomen kansallisgalleria tarkoittaa taidemuseota, jossa on tärkeitä suomalaisia

- maalauksia
- piirroksia
- grafiikan taideteoksia
- keramiikkaa
- veistoksia ja patsaita
- taidevideoita.

Suomen kansallisgalleriaan kuuluu museo, jonka nimi on **Ateneum**.

Se on Helsingissä,

ja siellä on paljon vanhaa suomalaista kuvataidetta.

[Tutustu Ateneumin näyttelyihin netissä](#)

eli vanhaan, suomalaiseen taiteeseen.

Vai kiinnostaako sinua suomalainen nykytaide eli uusi taide Suomessa?

[Tutustu nykytaiteen museon Kiasman taideteoksiin netissä.](#)

Valitse yksi taideteos, joka on sinusta hieno.

Kopioi taideteoksen linkki:

Kirjoita lisäksi:

- Taiteilijan nimi:
- Taideteoksen nimi:
- Taideteoksen vuosi:
- Miksi kiinnostuit tästä taideteoksesta?

3. Jutellaan taiteesta!

[Tutustu myös Ateneumin tehtäviin Jutellaan taiteesta!](#)

Valitse 1–3 tehtävää, joihin vastaat.

Palauta vastaukset opettajalle.

Voit myös tehdä testin,

jossa tunnistat kuvataiteen teoksia (ei selkokielen):

[MeNaiset. Tunnistatko Suomen kuuluisat kansallismaalaukset?](#)

4. Suomalainen musiikki

Musiikissa on paljon eri lajeja.

Yksi suomalainen klassisen musiikin säveltäjä on

kuuluisa ja suosittu Suomessa: **Jean Sibelius**.

[Etsi YouTubesta](#) yksi Sibeliuksen sävellys.

Kuuntele se.

Mikä on sävellyksen nimi?

Mistä sävellys sinun mielestäsi kertoo?

Minkälainen tunne siitä tuli?

Mitä muuta suosittua suomalaista musiikkia tiedät tai tunnistat?

5. Mielenpitoita musiikista

Järjestäkää **levyraati**.

- 1) Kuuntelette levyraadissa esimerkiksi viisi musiikkiesitystä.
- 2) Jokainen antaa joka musiikkiesitykselle pisteet (1–10) ja kertoo mielipiteet musiikkiesityksestä.
- 3) Levyraadin voittaa musiikkiesitys, joka saa eniten pisteitä.

Voitte kuunnella näitä musiikkiesityksiä

tai valitkaa musiikkiesitykset niistä,

joita itse ehdotatte suomalaisesta

tai oman alueen musiikista.

Kotimaista vanhaa ja aika uutta iskelmä- ja pop-musiikkia:

Kansanruno: [Jos mun tuttuni tulisi](#)

Kansanlaulu: [Kalliolle kukkulalle](#) (videossa on sanat) (& [Chydeniuksen uusi versio 1960-luvulta](#))

Aleksis Kiven runo: [Laulu oravasta](#) (& [Olavi Uusivirran versio](#))

A. Aimo: [Elämää juoksuhaudoissa](#)

Reijo Taipale: [Satumaa](#) (& [karaoke-versio](#))

Laila Kinnunen: [Pieni sydän](#)

Pekka Streng: [Sisältäni portin löysin](#)

Kristiina Halkola: [Jos rakastat](#)

Kari Tapio: [Olen suomalainen](#) (italialainen iskelmä suomeksi)

Pelle Miljoona: [Olen työtön](#) (tai [Villi lapsi](#))

Hector: [Yhtenä iltana](#) (videossa on sanat)

Leevi and the Leevings: [Pohjois-Karjala](#) (videossa on sanat)

Eppu Normaali: [Murheellisten laulujen maa](#)

Kotiteollisuus: [Tuonelan koivut](#) (videossa on sanat)

PMMP: [Rusketusraidat](#) (draamavideo)

Maija Vilkkumaa: [Satumaa-tango](#) (videossa on sanat)

Jenni Vartiainen: [Missä muruseni on](#) (videossa on sanat)

Juha Tapio & Johanna Kurkela: [Rakastettu](#) (videossa on sanat)

Lauri Tähkä: [Palavaa vettä](#) (videossa on sanat)

Stig: [Lupazit et kelpaan näin](#) (videossa on – epäselvät – sanat)

Kaija K & Pyhimys: [Sattuu](#)

Yeboyah: [Elovena](#)

Vilma Jää: [Jäinen neiti](#) (videossa on sanat)

Ege Zulu ja Behm: [Tunnista tuntiin](#) (sanat)

Lastenlaulut

[Oravan pesä](#) (videossa on sanat)

[Lennä lennä leppäkerttu](#) (videossa on sanat)

[Tuiki-tuiki-tähtönen](#) (videossa on sanat)

[Viikonpäivät](#)

[Pää, olkapää, peppu, varpaat](#)

[Aakkoslaulu](#) (videossa on sanat)

[Yle Areenassa:100 lastenlaulua](#)

6. Elokuva

Vanhoja suomalaisia elokuvia voi katsoa netissä.

[Kansallinen audiovisuaalinen instituutti \(KAVI\)](#)

[on koonnut elokuvia,](#)

[joista saa katsoa ilmaiseksi kotona ja koulussa.](#)

Tutki elokuvaa.

Käytä apuna [Koulukinon kysymyksiä](#)

[Avaimia elokuvaan.](#)

7. Eri taiteen lajeja elokuvassa

Sopikaa, minkä elokuvan tai videon katsotte.

Keskustelkaa elokuvan tai videon jälkeen,

mitä eri taiteen lajeja siinä on.

Kertokaa niistä, esimerkiksi:

- kaunokirjallisuus
- teatteri
- kuvataiteet
- musiikki
- tanssi
- muita taiteita.

8. Kulttuuri ja taide työssäsi

Eri aloilla taidetta voi käyttää eri tavoin, esimerkiksi:

- **Autoalalla** voit käyttää eri värejä ja materiaaleja.
- **Hius- ja kauneusalalla** erilaiset värit, muodot ja tyylit saavat ideoita taiteesta, esimerkiksi kuvataiteesta, musiikista, elokuvista ja kirjallisuudesta.
- **Matkailualalla** voit suositella ja ohjata asiakkaita esimerkiksi museoihin, taidenäyttelyihin ja konsertteihin.
- **Kaupallisilla aloilla** mainokset ja mainonta saa ideoita taiteesta, väreistä ja muodoista, esimerkiksi kuvataiteesta, musiikista, elokuvista ja kirjallisuudesta.
- **Lähihoitaja** tekee asiakkaiden kanssa retkiä esimerkiksi taidenäyttelyihin ja konsertteihin. Lisäksi lähihoitaja järjestää asiakkaille tuokioita, joissa käytetään kuvataidetta, musiikkia, kirjallisuutta, tanssia ja muita taiteen lajeja.
- **Luontoalalla** voi käyttää taideteoksia, jotka on tehty kokemuksista luonnosta, esimerkiksi runoja ja kertomuksia, musiikkia, maalauksia jne.

- **Ravintola- ja cateringalalla** ruoka ja annos voi saada ideoita taideteoksesta, esimerkiksi maalauksesta, veistoksesta, musiikista, kirjasta jne.
- **Tekniikan aloilla** taide voi vaikuttaa värien ja materiaalien valintaan.
- **Vaatetus- ja muotialalla** erilaiset värit, muodot ja tyyli saavat ideoita taiteesta, esimerkiksi kuvataiteesta, musiikista, elokuvista ja kirjallisuudesta.

Taide voi vaikuttaa työhön monella tavalla ja **tuoda hyvää mieltä työpaikalle ja asiakkaille.**

Sinä voit saada taiteesta voimaa ja se näkyy työssä: voit hyvin.

1. Taide voi lisätä työntekijöiden hyvinvointia

eli työntekijät voivat työssä hyvin.

Työntekijät voivat tehdä yhdessä taidetta

eli he käyttävät luovaa ilmaisua.

Luova ilmaisu voi tuoda iloa ja vaihtelua:

työntekijät tekevät yhdessä kuvataidetta,

esimerkiksi ottavat valokuvia tai maalaavat

tai laulavat yhdessä

tai keksivät omat laulun sanat tuttuun lauluun.

2. Taide voi vahvistaa työntekijöiden vuorovaikutusta.

Työntekijät tekevät yhdessä taidetta

ja se lisää yhteistä keskustelua.

Myös työpaikan taideteokset lisäävät keskustelua,

esimerkiksi työpaikan seinillä on maalauksia tai valokuvia

tai yhdessä tehdään tai kuunnellaan musiikkia.

3. Taide voi lisätä yhteishenkeä,

kun teette yhdessä taidetta

tai käytte taidetapahtumassa,

esimerkiksi taidenäyttelyssä, elokuvissa, teatterissa tai muussa esityksessä.

Keskustellette siitä yhdessä.

4. Taide voi herättää uusia ideoita ja ajatuksia.

Se voi auttaa löytämään ratkaisuja ongelmiin.

5. Taide voi antaa uusia ajatuksia

ja luovia tapoja sopeutua uusiin tilanteisiin.

6. Taide voi antaa uusia taitoja,

joista on hyötyä työssä.

7. Taide lisää sitä,

että **tunnet itsesi paremmin kuin ennen.**

Voit työssä käyttää osaamistasi.

Tehtäviä

Tutkikaa ja keskustelkaa yhdessä:

- Mitä taidetta on työpaikassasi tai koulussasi?
- Mitä taidetta käytetään työssäsi?
- Mitä taidetta voi käyttää sinun alallasi?
- Anna esimerkkejä:
  - Mitä taidetta voit tehdä työkavereiden kanssa?
  - Mitä taidetta voit tehdä, että asiakkaat saavat siitä iloa tai hyötyä?
  - Mitä taidetta voit käyttää työssä tai työsi tukena, että saat siitä iloa tai hyötyä työssäsi?

9. Taide ja hyvinvointi

Taide vaikuttaa siihen,
että ihminen voi hyvin.

Hyvinvointia on se,
että esimerkiksi

- tulet iloiseksi
tai tunnet muita tunteita
- saat uusia ajatuksia
- saat uusia ideoita
- yllätyt
- kiinnostut tai innostut
- haluat tietää lisää
- haluat tehdä itse taidetta tai luovaa ilmaisua
- sinusta on kiva tehdä muiden kanssa yhdessä:
laulaa, soittaa, katsella esitystä jne.
- sinusta on kiva saada uusia kokemuksia:
mennä konserttiin, museoon,
teatteriin tai elokuviin.

Tutkijat ovat tutkineet,
että taide lisää hyvinvointia:

- Elät pitkään.
- Pysyt terveenä.
- Vähennät stressiä.
- Saat hyvää mieltä
ja jaksat opiskella ja tehdä töitä.
- Saat elämään kiinnostavia asioita.
- Voit tutkia omia tunteitasi,
esimerkiksi saat apua suruun ja vaikeisiin asioihin.
- Voit jakaa tunteitasi,
esimerkiksi taideteos saa sinut iloiseksi
ja kerrot siitä muille.
- Lisää elämäsi toimintaa,
jossa olet muiden ihmisten kanssa.

Voit katsoa videot

[Mitä taide merkitsee nuorelle?](#) (ei selkokieline)

[Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset](#) (ei selkokieline).

Myös luvussa 8 *Kulttuuri ja taide työssäsi* on esimerkkejä hyvinvoinnista.

Tehtäviä

Keskustele ja kerro ainakin kolme esimerkkiä, miten taide vaikuttaa sinun hyvinvointiisi.

- Mikä musiikki tai laulu auttaa, jos olet surullinen?
Miksi se auttaa?
- Mikä elokuva tai sarja saa sinut hyvälle tuulelle?
Miksi se vaikuttaa tunteisiisi?
- Mikä maalaus tai kuva saa hyvän olon?
Miksi se tuo hyvää oloa?
- Mikä runo, kertomus, tarina tai kirja on sinusta hyvä tai kiinnostava?
Miksi se on hyvä tai kiinnostava?
- Mikä muu taide antaa sinulle hyvän olon?

10. Kehität luovan ilmaisun taitoja

Tärkeitä sanoja:

- kehittää
- harjoitella
- luovuus
- luoda
- taide
- taito
- taiteen lajit eli muodot

Pohdi itse tai muiden kanssa:

- Mitä sinun mielestäsi on luova ilmaisu?
- Mikä on luovaa?
- Missä ja milloin sinä tarvitset luovuutta?
- Minkälainen luova ilmaisu kiinnostaa sinua?

Luova ilmaisu on toimintaa ja tekemistä.

Käytät aisteja:

- näkö
- kuulo
- tunto, kosketus
- maku
- haju.

Lisäksi käytät mielikuvitusta:

keksit uutta ja yllättävää.

Siirrä ajatuksia ja tunteita siihen,

että teet itse taidetta eli luovaa ilmaisua.

Luovassa ilmaisussa kokeilet taiteen eri muotoja,

esimerkiksi

- kuvataidetta
- musiikkia
- kirjallisuutta
- teatteria
- videotaidetta jne.

Luova ilmaisu kehittää sinua:

ajattelua, mielikuvitusta ja tunteiden ilmaisua.

Löydät itsestä uusia vahvuuksia ja taitoja

ja opit tuntemaan itsesi.

Luova ilmaisu saa sinut luottamaan,
että sinulla on monia, erilaisia taitoja.

Opettajalta saat ideoita ja tehtäviä,
miten kehität luovaa ilmaisua.

11. Teet taidetta

Opettaja antaa ohjeet,
mitä taidetta ja luovaa ilmaisua harjoittelet.

Tehtäviä ja ideoita: tee yksin

1) Piirrä tai maalaa

Saat idean omaan teokseen:
kuuntele musiikkia,
katso maalauksia, veistoksia tai graffitteja
tai lue runo, novelli tai kertomus.

Lisää: [Matteus Pentin video Vahaliituja ja pastelleja](#)

2) Tee luonnon materiaaleista asetelma

Kerää luonnosta kiviä, käpyjä, oksia, lehtiä jne.
Tee niistä asetelma.
Asetelmassa on esineitä ja tavaroita niin,
että olet suunnitellut niiden paikat, värit ja valon.
Asetelma voi olla esimerkiksi hyllyllä tai pöydällä.

Lisää: [Peinture nature. Mikä on asetelma?](#) (ei selkokielenen)

3) Tee valokuvien sarja

Vaihtoehto 1: Omakuva
Etsi ympäriltäsi asioita ja esineitä,
jotka kiinnostavat sinua.
Miten se voisi sopia omaan kuvaasi?
Suunnittele omakuva,
jossa esine tai asia näkyy.
Suunnittele,
miten sinä näyt kuvassa.

Oletko kuvassa kokonaan
vai onko sinusta vain osa, heijastus tai varjo?
Mieti, mikä tekee kuvasta taiteellisen
(värit, valo, asettelu, kuvakulma, rajausta).

Vaihtoehto 2: Kuvasarja

Etsi ympäriltäsi asioita ja esineitä,
jotka kiinnostavat sinua.

Miten ne voisivat sopia omiin kuviisi?

Ota ainakin kolme kuvaa.

Niissä voi olla esimerkiksi jotain omalta alaltasi,
jotain luonnosta, jotain tekstiä jne.

Lisää: [Vinkareen 10 vinkkiä kuvaamiseen](#) (ei selkokielineen, vain vähän tekstitystä).

4) Tee musiikkia

Tee omaa musiikkia soittimella tai tietokoneella.

Esitä jonkun toisen tekemä laulu.

Voitko kirjoittaa musiikkiin omat sanat?

Musiikkia voi tehdä myös tekoälyllä.

Kerro aina, jos et ole itse tehnyt luovaa ilmaisua
vaan olet käyttänyt tekoälyä!

Lisää: [Esa Riutta – WebOpettaja. Näin kuka tahansa voi tehdä musiikkia tekoälyllä!](#) (ei selkokielineen).

5) Tee oma runo, kertomus tai satu

Ideota luovaan kirjoittamiseen eli sanataiteeseen on materiaalin osassa C.

Tehtäviä ja ideoita: tee yhdessä muiden kanssa

1) Installaatio

Tehkää yhdessä installaatio.

Suunnitelkaa aihe ja se,
mitä tarvitsette installaatioon:

- tila
- tavarat
- valot
- äänet
- jne.

Installaatio on taidetta,
jossa tilaan rakennetaan taideteos.
Siinä voi olla esineitä, tavaroita, ääniä ja valoja.

[Lisää: Kuvistuubi. Kuvataide. Installaatio](#) (ei selkokieleninen)

2) Teatteriesitys

Valitkaa novelli tai satu.

Muuttakaa se niin,
että kirjoitatte sen henkilöiden
puheeksi ja keskusteluksi.
siitä tulee käsikirjoitus,
jonka avulla harjoittelette esitystä.

Suunnitelkaa ja tehkää myös

- puvut eli asut
- lavastus eli esineet ja sisustus esityspaikassa
- meikit ja kampaukset
- äänet
- valot
- muut keinot, jotka lisäävät tunnelmaa.

Lisää:

[Turun kaupunginteatterin oppimateriaalipaketti alakouluikäisille](#) (ilmaisharjoitukset sopivat kaikille, ei selkokielenen)

[Teatteri Jurkka. Oppimateriaalipaketti yläkoululaisille](#) (ei selkokielenen).

3) Orkesteri ja kuoro

Harjoitelkaa yhdessä musiikkiesitys.

Teettekö lauluihin omat sanat?

Yllättäkää koulu musiikkiesityksellä!

Lisää laulujen kirjoittamisesta blogissa [Superprof: Laulujen kirjoittaminen on taiteenlaji, jossa voi kehittyä](#) (ei selkokielenen).

4) Flash mob

Flash mob on esitys julkisella paikalla, esimerkiksi kauppakeskuksessa, kadulla tai koulussa.

Esiintyjät ovat suunnitelleet tanssin

tai runo- tai musiikkiesityksen,

mutta yleisö ei tiedä sitä.

Esiintyjät tekevät esityksen yllätyksenä julkisella paikalla.

Lisää flash mobista: [Yle. Elävä arkisto. Flash mob -ilmiö rantautui Suomeenkin](#) (ei selkokielenen).

12. Mitä on kaunokirjallisuus?

Kaunokirjallisuudesta käytetään myös sanaa **fiktio**.

Fiktio tarkoittaa,

että kirjailija on käyttänyt mielikuvitusta

sekä keksinyt henkilöt ja tapahtumat.

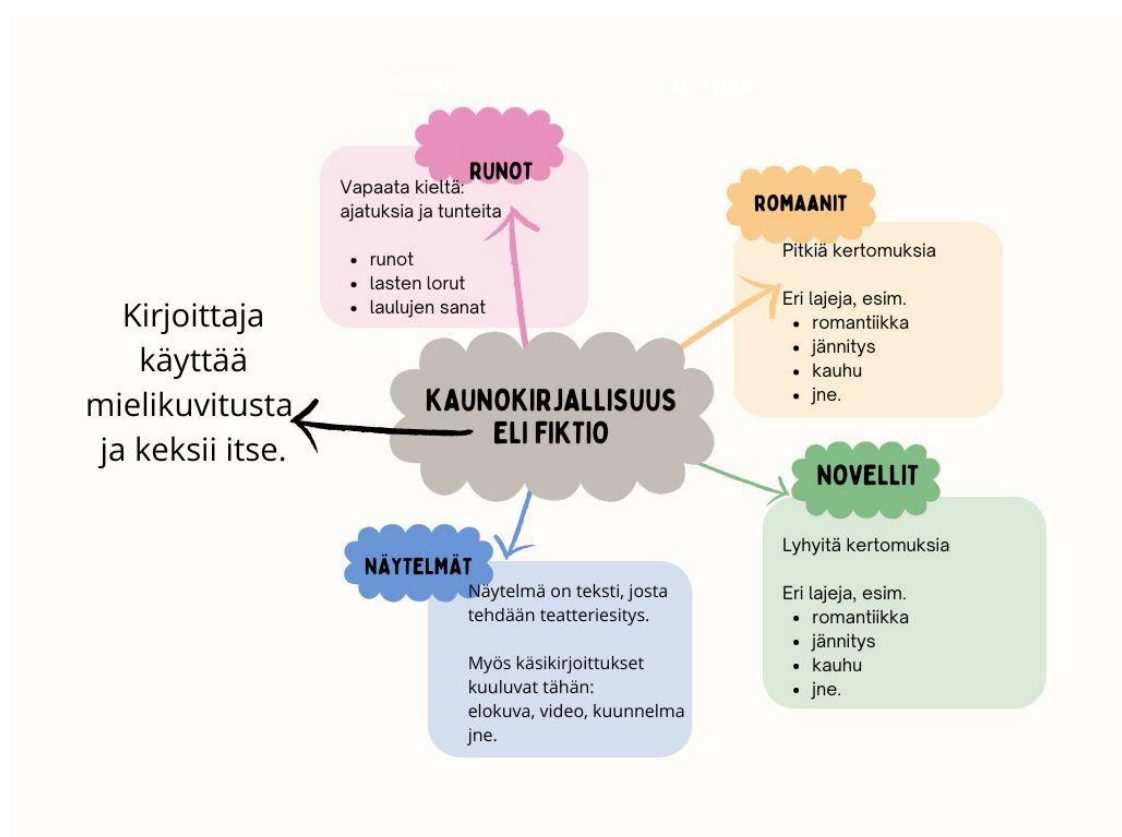
Silti kirjan henkilöt, elämä ja maailma tuntuvat todelta.

Kaunokirjallisuus elää lukijan mielikuvituksessa

ja antaa lukijalle ajatuksia, tunteita ja kokemuksia.

Kaunokirjallisuutta ovat esimerkiksi

- romaanit
- novellit
- runot
- näytelmät ja käsikirjoitukset.

1. Romaanit eli pitkät kertomukset

Romaanit voivat olla

- rakkausromaaneja: aiheena on rakkaus
- jännitysromaaneja: aiheena on rikos tai muu jännittävä asia
- kauhuromaaneja: aiheena on kauhu ja pelko
- historiallisia romaaneja: romaani kertoo menneistä ajoista
- fantasiaromaaneja: romaani kertoo ajasta ja maailmasta, jota ei ole oikeasti ollut
- ihmissuhderomaaneja: romaani kertoo ihmisten suhteista
- jne. eli romaaneja on paljon erilaisia.

Romaaneissa henkilöille tapahtuu usein jotain, joka muuttaa heidän elämäänsä.

Romaani kertoo lukijalle

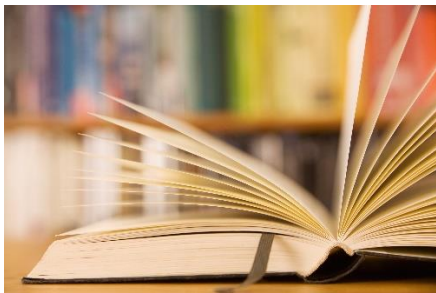
henkilöiden elämästä, ajatuksista ja tunteista.

Lukija pääsee niihin mukaan.

Haluatko lukea selkoromaanin?

Verkossa voit lukea lyhyen romaanin:

[Minna Canth: Agnes](#), selkomukautus Tuija Takala 2019.

Kuva. Pixabay CC0

2. Novellit eli lyhyet kertomukset

Novellit ovat lyhyempiä kuin romaanit.

Novellin pituus voi olla vain yksi sivu

tai monta kymmentä sivua.

Henkilölle tai henkilöille tapahtuu jotain uutta tai erilaista eli tapahtuu käänne.

Novellin loppu kertoo,

mitä tapahtuu käänteen jälkeen.

Haluatko lukea selkokielisiä lyhyitä kertomuksia tai satuja?

Näissä linkeissä on lyhyitä novelleja selkokielellä:

- [Anni Lehto: Sana sanalta. Selkokielisiä tarinoita.](#)
- [Papunet: Selkokielisiä nuorten tarinoita,](#)
esimerkiksi Lauran bileet ja Peuranmetsästäjä
- [Papunet: Selkokielisiä satuja,](#) esimerkiksi Tuhkimo,
Ruma ankanpoikanen ja Keisarin uudet vaatteet.

Kuva: Tuija Takala

3. Runot

Runo on usein lyhyt teksti,
ja siinä on havaintoja, ajatuksia ja tunteita.
Siinä sanat luovat lukijan mieleen kuvia.

Runossa on usein lyhyet rivit eli säkeet.
Runossa on muutama rivi,
ja sen jälkeen tulee tyhjä rivi.
Silloin säkeistö päättyy.

Esimerkki selkorunosta:

*Annan sinulle kaksi sanaa:
Kiitos.
Anteeksi.*

*Annan sinulle kaksi silmää.
Katso silmiin,
kun sanot:*

*Anteeksi.
Kiitos.*

*Ole hyvä,
olet valmis maailmaan.*

(Tuija Takala: Alusta loppuun, Avain 2023)

Runo voi olla vapaata kieltä ilman sääntöjä.
Vanhoissa runoissa on usein loppusointu,
eli eri rivien sanat alkavat tai loppuvat samalla lailla.

Esimerkki vanhasta runosta:

Eino Leinin runo ”Suvi-illan vieno tuuli”
on runokokoelmasta *Elämän koreus* (1915).

Suvi-illan vieno tuuli -

*Suvi-illan vieno tuuli
huokaa vuoren alta,
hongikon polkua hopeoipi
kuuhut taivahalta.*

*Hiljaa huojuu korven honka,
kaukana kākō kukkuu,
vaieten astuvi vaeltaja,
mielen murhe nukkuu.*

*

Tässä on sama runo selkokielellä
(mukautus Tuija Takala 2024):

Kesäillan hiljainen tuuli

*Kesäillan hiljainen tuuli
huokaa vuorelta,
metsän polkua valaisee
kuu taivaalta.*

*Hiljaa heiluu metsän puu,
käksi kukkuu kaukana,
kävelijä kulkee hiljaisena,
mielen murhe nukkuu.*

Runoissa on paljon eri aiheita.

Myös lapsille on runoja.

Lapsille on lisäksi *loruja*.

Lorut ovat runoja,

joissa leikitään sanoilla.

Lue yksi tai monta runoa ja lorua,

jotka on tarkoitettu lapsille:

[Lue lapselle. Lorupankki](#) (ei selkokielenä).

4. Näytelmät ja käsikirjoitukset

Näytelmä tai elokuva on ensin teksti.

Näytelmään on kirjoitettu
teatteriesityksen henkilöiden
puhe, keskustelut ja tapahtumat.

Elokuvan ja tv-sarjojen käsikirjoitukseen on kirjoitettu
henkilöiden puhe, keskustelut ja tapahtumat.

Näytelmiä ja elokuvia on monenlaisia, esimerkiksi

- komedia: huumoria ja hauskuutta
- romanttinen komedia: rakkautta ja huumoria
- draama: uusia asioita henkilöiden elämässä ja suhteissa
- tragedia: surullisia, vaikeita asioita henkilöiden elämässä ja suhteissa
- tragikomedial: surullisia ja hauskoja asioita.

Lisäksi näytelmissä on samoja lajeja kuin romaaneissa:
historia, kauhu, jännitys, fantasia jne.

Kuva. Pixabay CC0

13. Kaunokirjallisuus työn tukena

13.1. Kaunokirjallisuuden merkitys

Työt ovat erilaisia.

Esimerkiksi lähihoitajat

käyttävät työssä kaunokirjallisuutta:

he lukevat asiakkaille kirjoja

ja saavat kirjoista ideoita luovaan toimintaan

asiakkaiden kanssa.

Kaikissa töissä ei voi käyttää

kaunokirjallisuutta suoraan työssä.

Silti kirjojen merkitys voi olla tärkeä.

1. Stressi vähenee.

Kaunokirjallisuus voi auttaa rentoutumaan

ja vähentää stressiä.

Pääset pakoon arjen kiireitä ja huolia.

2. Empatia kehittyy

eli ymmärrät muita ihmisiä.

Romaanit ja tarinat voivat auttaa,

että ymmärrät erilaisia ihmisiä ja tunteita.

Kirjat voivat auttaa sinua niin,

että olet hyvä ryhmässä

ja teet hyvin yhteistyötä.

3. Luovuus lisääntyy.

Kirjat voivat auttaa sinua niin,

että ajattelet asioita uudella tavalla

ja löydät ratkaisuja ongelmiin.

4. Kieli ja ilmaisu kehittyvät.

Opit kirjoista lisää sanoja

ja erilaisia tapoja ilmaista asiat.

Se auttaa sinua työssä:
osaat selostaa ja keskustella
paremmin kuin ennen.

5. Motivaatio lisääntyy.

Hyvä tarina voi innostaa sinua.
Se voi auttaa sinua niin,
että huomaat tavoitteesi
ja teet töitä, että saavutat ne.

Voit lukea tai kuunnella kirjoja.
Äänikirjat ovat nykyisin suosittuja.

Kaunokirjallisuus vaikuttaa jokaiseen eri tavalla.
Jotkut saavat paljon iloa kirjoista,
vaikka toisille ne eivät ole tärkeitä.
Ole avoin ja kokeile erilaisia kirjoja.
Voit löytää uuden puolen itsestäsi!

13.2. Lue selkokirjoja

Selkokirjoissa sanat ja lauseet ovat helpompia kuin muissa kirjoissa.

Lisäksi kirjat ja kirjan tekstien kappaleet ovat lyhyitä.

Selkokielistä kaunokirjallisuutta on eri ikäisille.

Selkokirjoista

- osa on kirjoitettu suoraan selkokielelle
- osa on muutettu eli mukautettu selkokielelle, eli kirjat on ensin kirjoitettu tavallisella tai vaikealla suomen kielellä.

Voit etsiä selkokirjoja kirjastoista:

kysy apua kirjastonhoitajilta.

Saat lisää ideoita selkokirjoista esimerkiksi:

- [Selkokeskus. Uudet selkokirjat](#)
- [Selkokeskus. Selkokirjaesite 2023 - 2024](#)
- [Selkokeskus. Selkokirjatietokanta:](#)
voit etsiä selkokirjoja esimerkiksi aiheen mukaan.

Selkokirjojen kustantajien sivuilta

löytyy paljon tietoa selkokirjoista,

esimerkiksi

- [Avain](#)
- [Laatusana/ÄOL](#)
- [Opike](#)
- [Oppian.](#)

Esimerkkejä helpoista kirjoista nuorille:

- [Selkopolku-hankkeen 24 kirjaa.](#)

Esimerkkejä selkokirjoista nuorille ja aikuisille (kevät 2024)

Romaaneita nuorille

Tapani Bagge: Polttava rakkaus (Avain 2018)

Satu Leisko: Ihmisenhaltija (Avain 2024)

- fantasiaromaani, jossa tapahtuu outoja ja jännittäviä asioita

Marja-Leena Tiainen: Aateveljet (Avain 2020)

- romaanin aiheita ovat monikulttuurisuus ja rasismi

Marja-Leena Tiainen: Gangsterin poika (Avain 2023)

- Romaanin päähenkilön isä on vankilassa ja siitä on seurauksia päähenkilölle.

Romaaneita nuorille ja aikuisille

Katja Asikainen: Ensi viherrys (Oppian)

- lyhyt romaani taitelijasta, joka maalaa kuuluisaa tauluaan
- [Kirjaan on tehtäviä kustantajan nettisivulla.](#)

Eve Hietamies: Yösyöttö, Tarhapäivä, Hammaskerju, Numeroruuhka (Avain 2019 – 2023) – selkomukautus Hanna Männikkölahti

- Kirjasarja kertoo miehestä, joka on Antti-pojan yksinhuoltaja

Emmi Itäranta: Teemestarin kirja. Veden vartija (Avain 2022) – selkomukautus Riikka Tuohimaa

- Romaani kertoo tulevaisuudesta, jolloin vettä on vähän.

Tuomas Kyrö: Miелensäpahottaja – selkomukautus Ari Sainio (WSOY 2020)

- Romaanin vanha mies ihmettelee elämää ja nykyaikaa.

Tittamari Marttinen: Täysillä kohti unelmia (Avain 2023)

- Romaani ammattikoululaisista, jotka löytävät ystävistä ja taiteesta iloa.

Jasu Rinneoja: Kaunon nuoruusvuodet, Kauno ja poika, Kauno etsii töitä (Reuna 2019 – 2023)

- Kolme romaania Kaunosta, joka elää tavallista ja mukavaa elämää.

Tuija Takala: Sormus (Avain 2022)

- Romaanissa on neljä osaa, joissa on rakkautta ja yllätyksiä vuosina 1020, 1872, 1922 ja 2022.

Klassikoita eli vanhoja, suomalaisessa kulttuurissa

tärkeitä kirjoja nuorille ja aikuisille

Aleksis Kivi: Seitsemän veljestä ja Nummisuutarit – selkomukautus Pertti Rajala (Avain 2020)

- Ensimmäinen suomenkielinen romaani *Seitsemän veljestä* ja hauska näytelmä *Nummisuutarit*.

Maria Jotuni: Huokuva talo – selkomukautus Tuija Takala (Laatusana 2024)

- Romaani perheestä, jossa ei ole kaikki hyvin.

Minna Canth: Hanna – selkomukautus Tuija Takala (Oppian 2024)

- Romaani nuoresta Hannasta, joka haaveilee ja pettyy.

Tarinoita ja kertomuksia nuorille netissä

- [Anni Lehto: Sana sanalta. Selkokielisiä tarinoita](#)
- [Papunetin satuja ja nuorten tarinat](#)

Novelleja nuorille ja aikuisille

Magdalena Hai: Kuolleiden kirja, selkomukautus Riikka Tuohimetsä (Avain 2022)

- Lyhyitä kertomuksia, jotka pelottavat ja naurattavat.

Ilo elää. Selkonovelleja (Opik 2023)

- 13 novellia, jotka kertovat ilosta.

Satu Leisko (toimittanut): Salaperäisiä tarinoita (Avain 2023)

- Lyhyitä novelleja, joissa on aaveita, tonttuja ja muita salaperäisiä hahmoja.

Katri Savola & Johanna Veistinen & Katja Viljanen-Juvakka: Valon pilkahduksia (Oppian 2023)

- Novelleja aikuisille vuodenaajoista ja valosta.

Nadja Sumanen: Sade on kaikille sama – selkomukautus Riikka Tuohimetsä

- Helppoja novelleja nuorille erilaisista tunteista.

Tuija Takala: Hyvä päivä (Opik 2028)

- Lyhyitä, helppoja novelleja päivistä, jolloin tapahtuu jotain hyvää tai yllättävää.

Tuija Takala: Niin metsä vastaa (Avain 2021)

- Novelleja, joissa ihmisille tapahtuu metsässä outoja tai mukavia asioita.

Runoja nuorille ja aikuisille

Helena Seppälä: Tämä on minun lauluni (Reuna 2018)

- Runoja luonnosta ja tunteista.

Tuija Takala: Alusta loppuun (Avain 2023)

- Runoja elämän eri vaiheista ja tunteista.

Vanhat runot, uudet lukijat – selkomukautus ja tietotekstit runoilijoista Tuija Takala (Avain 2020)

- Suomalaisille tärkeiden runojen ja vanhojen aikojen runoja.

Kuva: Tuija Takala

14. Mitä on luova kirjoittaminen?

Luova kirjoittaminen tarkoittaa sitä, että keksit ja kirjoitat itse

- satuja
- tarinoita
- kertomuksia
- novelleja
- runoja
- laulujen sanoja
- sarjakuvia
- vuoropuheluita eli dialogeja
- näytelmän tai videon käsikirjoituksen jne.

Saat käyttää mielikuvitustasi.

Se kehittää taitoa kirjoittaa.

Luova kirjoittaminen on **sanataidetta**.

Luovan kirjoittamisen tapoja on monenlaisia.

Harjoittele: kuvittele ja keksi!

Anna mielikuvituksesi lentää vapaana.

Tehtäviä: kokeile luovaa kirjoittamista

Opettaja antaa ohjeita
ja ohjaa tehtävissä,
kun kokeilet luovaa kirjoittamista.

Seuraavassa on esimerkkejä harjoituksista.

1. Muuta tarina toiseksi:

- Kirjoita ensin tarina arjen tapahtumasta, esimerkiksi aamusta tai koulumatkasta.
- Muuta tarina täysin toisenlaiseksi:
Liioittele tunteita.
Kuvaile kaikki värit tarkasti.
Lisää ääniä ja tuoksuja.
Kerro yksityiskohtia tarkasti.
- Anna mielikuvituksesi lentää!

2. Lisää tavalliseen tekstiin järjenvastainen käänne:

- Käytä omaa tarinaasi tai uutista tai muuta tekstiä.
- Lisää siihen jokin outo, yllättävä tai täysin hullu käänne.
Esimerkiksi: istut bussissa,
ja ihmiset katoavat sieltä.
Tai syöt aamiaista,
ja kahvikuppi muuttuu tontuksi.

3. Kerro tapahtuma hitaasti ja tarkasti:

- Valitse jokin tilanne ja kirjoita sitä hyvin tarkasti.
- Voit valita kuvan, josta kirjoitat todella tarkasti.

4. Kirjoita seitsemän virkkeen novelli

Seitsemän virkkeen novellissa on seitsemän osaa:

1. Maiseman kuvaus
2. Joku tekee jotakin
3. Joku sanoo jotakin
4. Joku sanoo jotakin
5. Tapahtuu jotain yllättävää
6. Joku tekee jotakin
7. Maiseman kuvaus

Tässä on yksi esimerkki:

Iltapäivä oli pilvinen,
ja tuuli levitti kadulla hiekkaa.
Mare ja Sume kävelivät hiljaisina.
Mare irrotti kätensä Sumen kädestä ja sanoi,
että elämä muuttuu nyt keväällä
ja se on hyvä asia.
Sume ei katsonut Marea,
mutta sanoi: "Ymmärrän."
Pilvi liukui auringon eteen,
ja tuuli heitti hiekkaa Sumen silmiin.
Sumen silmistä alkoi valua kyyneliä.
Hiekka lensi Maren ja Sumen ympärillä niin,
että se peitti heidät harmaaseen pilveen.

Kirjoita oma seitsemän virkkeen novelli
ohjeiden 1–7 mukaan.

5. Muuta lempilaulusi

- Mikä on sinulle tärkeä laulu?
- Kirjoita laulun sanat
ja sanojen kirjoittajan nimi.
- Kirjoita laulun sanoista satu tai oma tarina.
- Voit myös muuttaa sanoja niin,

että sanat kertovat sinusta
tai jostain sinulle tärkeästä ihmisestä.

6. Kuuntele musiikkia ja kirjoita

- Kirjoita sanoja,
joita tulee sinulle musiikista mieleen.
- Käytä sanoja ja musiikin tunnelmaa:
kirjoita runo tai tarina.

7. Valitse yksi runo ja kirjoita

- Lue runo
- Kirjoita siitä satu, tarina, sarjakuva tai oma runo.

8. Lue novelli ja kirjoita siitä oma teksti

- Lue novelli.
- Voit valita erilaisia harjoituksia:
  - Kirjoita siihen uusi loppu.
  - Kirjoita, mitä tapahtuu novellin henkilöille
10 vuoden päästä.
  - Kirjoita novelli niin,
että lisäät siihen uuden henkilön.
  - Kirjoita novellista laulu tai runo.

Opettajalle:

Luovan lukemisen ja kirjoittamisen harjoituksia

on näihin [selkokielisten klassikkokirjoihin](#)

[Laatusanan \(Äidinkielen opettajain liitto\) sivuilla:](#)

- [Aleksis Kivi: Kullervo](#)
- [Minna Canth: Kolme novellia](#)
- [Juhani Aho: Papin rouva](#)
- [J. L. Runeberg: Hanna](#)
- Maria Jotuni: Huojuva talo.

Kirjojen selkomukautukset ja tehtävät on tehnyt Tuija Takala.

15. Osoita, että osaat

15.1. Opinnon arviointi

Opettaja antaa sinulle ohjeet,
miten hän arvioi opinnon *Taide ja luova ilmaisu*.

Arviointiin vaikuttavat:

- Näytät **monipuolisesti**, että osaat opinnon asiat.
Monipuolisuus tarkoittaa sitä,
että näytät paljon taitoja ja tietoja.
- Teet itse: et kopioi netistä,
etkä tee vastauksia Google-kääntäjällä.
- Kirjoitat vastaukseen tiedot,
jos käytät apuna lähteitä, malleja tai tekoälyä.

Viisi esimerkkiä arvioinnin tehtävistä

1. Tunnistat taidetta ja kulttuuria

Käy ainakin yhdessä paikassa,
jossa on sinun kotipaikkasi tai suomalaista
taidetta ja kulttuuria.

Esimerkiksi

- kirjasto
- konsertti
- esitys (tanssi, teatteri, performanssi jne.)
- sinun mielestäsi hieno rakennus (arkkitehtuuri)
- patsas tai veistos puistossa tai kaupungilla
- taidenäyttely tai museo.

Voit valita myös taideteoksen nettisivuilta,
joissa on suomalaisia taideteoksia:

- [tehtävä Ateneumin tehtävistä](#)
- Nykytaiteen museon [Kiasman kokoelma netissä](#)
- [Suomalainen elokuva Yle Areenassa](#).

Kirjoita, äänitä tai videoi vastaus

ainakin yhdestä taideteoksesta:

- Minkä taideteoksen valitsit?
- Taideteoksen nimi, taiteilijan nimi, vuosi
- Missä taideteos on?
Lisää linkki,
jos käytit netissä olevaa taidetta.
- Milloin näit tai kuulit sen?
- Mikä taiteen lajia eli taidemuotoa se on?
- Mikä sen aihe on?
- Mitä sinä ajattelet tai tunnet,
kun näit tai kuulit sen?
- Miten se vaikutti hyvinvointiisi?

2. Tunnistat taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille

Kirjoita, äänitä tai videoi vastaus.

Anna esimerkkejä,

miten taide ja kulttuuri vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin.

Kerro myös esimerkkejä,

miten taide ja kulttuuri vaikuttavat

sinun hyvinvointiisi.

3. Kehität omaa luovaa ilmaisuasi

Ilmaiset itseäsi taiteen ja luovan ilmaisun keinoin
yksin tai muiden kanssa.

Valitse taiteen laji tai aihe,

joka kiinnostaa sinua.

Tee ainakin yksi luova työ yksin tai yhdessä.

Ota valokuvia tai videoita luovan työn aikana:

- suunnittelu
- luovan työn vaiheet,
kun teet luovaa työtä
- valmis työ.

Kirjoita, äänitä tai videoi lisäksi:

- Missä teit luovan ilmaisun työn?
- Teitkö luovan ilmaisun työn työpaikalla?
Keitä oli mukana (työkavereita, asiakkaita, muita)?
- Teitkö luovan ilmaisun työn koulussa?
Kenen kanssa teit luovan ilmaisun työn?
- Teitkö luovan ilmaisun työn kotona?

- Minkä taiteen lajin valitsit?
- Minkä aiheen valitsit?

- Miten suunnittelit oman luovan työn?

- Miten toteutit sen?
  - Mitä vaiheita sen toteuttamisessa oli?
  - Mikä oli lopputulos?
  - Minkälaista palautetta sait?
-
- Mikä onnistui luovassa työssäsi?
  - Mitä voisit kehittää?

4. Kokeilet luovan kirjoittamisen erilaisia tapoja

Käytä apuna erilaisia kuvitteellisia tekstejä (fiktio, kaunokirjallisuus), kun kirjoitat omia tekstejä.

Näytä, että olet kokeillut luovaa kirjoittamista ja käyttänyt apuna esimerkiksi

- satua
- sarjakuvaa
- laulun sanoja
- runoa
- novellia
- romaania
- näytelmää
- elokuvaa
- tv-sarjaa.

Palauta ainakin **yksi teksti**, joissa olet kokeillut luovaa kirjoittamista, eli esimerkiksi **oma**

- satu
- novelli, kertomus, tarina
- kirje runon tai novellin, kertomuksen, sadun, elokuvan tai tv-sarjan henkilölle
- runo
- laulun tai rapin sanat

- dialogi eli vuoropuhelu kahden ihmisen, eläimen tai esineen välillä.
- sarjakuva.

Muista lisätä oman luovan kirjoittamisen tekstin loppuun, mitä kuvitteellista tekstiä (fiktio) käytit oman tekstin apuna.

5. Käytät hyväksi työssäsi kulttuurien ja taiteen eri muotoja sekä käytät kaunokirjallisuutta työsi tukena

Kirjoita, äänitä tai videoi vastauksesi.

Anna esimerkkejä, miten voit käyttää **kaunokirjallisuutta** työsi tukena?

Taiteen lajeja ja muotoja on paljon.

Anna esimerkkejä **taiteen lajeista eli muodoista**, joita voit käyttää työssäsi tai työsi tukena.

15.2. Osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi

Taide ja luova ilmaisu, 1 osp: osaamistavoitteet

Tässä on Opetushallituksen osaamistavoitteet (alkaen 1.8.2022):

Kulttuurien ja taiteen merkityksen tunnistaminen hyvinvoinnille

Opiskelija

- hyödyntää kulttuurien ja taiteen eri muotoja työssään
- tunnistaa esimerkkejä paikallisesta ja kansallisesta kulttuurista ja taiteesta
- tunnistaa taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille.

Itsensä ilmaisu taiteen ja luovan ilmaisun keinoin

Opiskelija

- kehittää omaa luovaa ilmaisuaan
- ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa.

Luova itsensä ilmaisu kirjoittamalla

Opiskelija

- kokeilee luovan kirjoittamisen erilaisia tapoja
- hyödyntää kirjoittaessaan erilaisia kuvitteellisia tekstejä
- käyttää kaunokirjallisuutta työnsä tukena.

Osaamisen arviointi, arviointikriteerit (Opetushallitus):

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
- toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti
- tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
- käyttää perustietoa kaavamaisesti
- arvioi suoriutumistaan

Tyydyttävä 2

- toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
- toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
- tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
- käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
- arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Hyvä 3

- toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
- toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
- ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
- hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
- käyttää tietoa monipuolisesti
- arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

Hyvä 4

- toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
- toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
- ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
- hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
- soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
- arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Kiitettävä 5

- toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
- toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
- ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
- hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
- soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
- arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit selkokielellä

Osaamistavoitteet

A) Tunnistat kulttuurien ja taiteen merkityksen hyvinvoinnille

- Käytät kulttuurien ja taiteen eri muotoja työssä.
- Tiedät esimerkkejä oman alueen ja Suomen kulttuurista ja taiteesta.
- Tiedät, miten taide ja kulttuuri vaikuttavat hyvinvointiin.

B) Ilmaiset itseäsi taiteen ja luovan ilmaisun keinoin

- Kehität omaa luovaa ilmaisuasi.
- Ilmaiset itseäsi taiteen ja luovan ilmaisun keinoin yksin tai yhdessä muiden kanssa.

C) Ilmaiset itseäsi niin, että kirjoitat luovasti

- Kokeilet luovan kirjoittamisen erilaisia tapoja.
- Kirjoitat omia kuvitteellisia tekstejä (esimerkiksi kertomuksia, runoja, vuoropuheluita, sarjakuvia) ja käytät apuna muita kuvitteellisia tekstejä (esimerkiksi kertomuksia, satuja, runoja, laulun sanoja, elokuvia, äänikirjoja).
- Käytät kaunokirjallisuutta työn tukena.

Arviointikriteerit selkokielellä

Tyydyttävä 1

- Tarvitset joskus apua tavallisissa tilanteissa.
- Olet tutuissa vuorovaikutustilanteissa asiallinen eli käyttäydyt niin, että se sopii tilanteeseen.
- Tiedät YTO-opinnon peruskäsitteitä ja tietoja.
- Käytät perustietoa vain yksinkertaisesti.
- Arvioit, miten osaat YTO-opinnon asiat.

Tyydyttävä 2

- Teet asiat usein itse tavallisissa tilanteissa.
- Teet yhteistyötä tutuissa vuorovaikutustilanteissa.
- Tiedät YTO-opinnon tärkeät käsitteet ja tiedot.
- Käytät perustietoa tarkoituksen mukaan.
- Arvioit, miten osaat YTO-opinnon asiat ja mitä sinun täytyisi parantaa eli tiedät vahvuudet ja kehittämisen kohteet.

Hyvä 3

- Teet asiat itse tavallisissa tilanteissa.
- Teet yhteistyötä tavallisissa vuorovaikutustilanteissa.
- Ratkaiset tavallisia ongelmatilanteita.
- Osaat YTO-opinnon tärkeät käsitteet ja tiedot.
- Käytät tietoa monin tavoin.
- Arvioit, miten osaat YTO-opinnon asiat. Lisäksi ehdotat, mitä ja miten voisit tehdä paremmin kuin nyt.

Hyvä 4

- Teet asiat itse eli omatoimisesti tilanteissa, jotka ovat tavallisia tai vaihtelevat.
- Teet yhteistyötä tavallisissa vuorovaikutustilanteissa asiallisesti ja rakentavasti eli vaikutat asioihin myönteisesti.
- Ratkaiset ongelmatilanteita niin, että käytät ratkaisuissa monia eri tapoja.
- Osaat YTO-opinnon käsitteet ja tiedot sekä tiedät YTO-opinnon omat, tärkeät ominaisuudet.
- Käytät tietoa monin eri tavoin ja perustelet tiedot.
- Arvioit todenmukaisesti, miten osaat YTO-opinnon asiat.
Lisäksi tiedät, mitä vahvuuksia ja kehittämisen kohteita sinulla on eli mitä osaat ja mitä sinun täytyisi vielä parantaa.

Kiitettävä 5

- Teet asiat itsenäisesti eli omatoimisesti.
Lisäksi toimit suunnitelman mukaan tavallisissa tilanteissa ja myös silloin, kun tilanteet muuttuvat.
- Teet yhteistyötä ja toimit rakentavasti vuorovaikutustilanteissa, joissa tilanteet vaihtuvat.
- Ratkaiset ongelmatilanteita monin eri tavoin ja teet ehdotuksia, miten asioita voisi parantaa.
- Osaat YTO-opinnon käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti eli osaat paljon ja perusteellisesti.
- Käytät tietoa monin eri tavoin eli käytät tietoja erilaisissa tilanteissa.
Perustelet tiedot ja olet kriittinen eli perustelet ja arvioit tietoa.
- Arvioit todenmukaisesti, miten osaat YTO-opinnon asiat.
Lisäksi perustelet, mitä osaamista voit vielä parantaa.

Lähteitä

Copilot. 2024. Mm. tiedonhaku, -arviointi ja muokkaus: taide, luovuus, taide työssä, taide ja hyvinvointi. Luettu 8.8.2024.

Koulukino. Elokuva osana opetusta. 2024. www.koulukino.fi/opettajalle/elokuva-koulussa/. Luettu 18.8.2024.

Musiikkikasvatus – näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. 2009. <https://fisme.fi/musiikkikasvatuskirja/>. Luettu 18.8.2024.

Opetushallitus. Materiaaleja kuvataiteen opetuksen tueksi. 2024. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/materiaaleja-kuvataiteen-opetuksen-tueksi>. Luettu 27.8.2024.

Opetushallitus. Santaide ja kirjallisuus. 2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/sanataide-ja-kirjallisuus>. Luettu 27.8.2024.

Opetushallitus. Taiteen lajit. 2024. www.oph.fi/sites/default/files/documents/111235_tauteet_lista.pdf. Luettu 8.8.2024.

Selkokeskus. Selkokirjallisuus. <https://selkokeskus.fi/selkokirjallisuus/>. Luettu 8.8.2024.

Strata. Taiteen monet kasvot. 2023. <https://strata.fi/>. Luettu 18.8.2024.

Suomen sanataideopetuksen seura. 2024. <https://sanataide.fi/>. Luettu 13.9.2024.

Iloa taiteeseen ja luovuuteen!

Kuva. Pixabay CCO

Tämä materiaali on tuotettu VIERKO-hankkeessa vuonna 2024.

VIERKO on toteutettu Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2023 myöntämällä ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksella. VIERKO on kuudenkymmenen kahden (62) koulutuksen järjestäjän yhteisponnistus. Työtä on koordinoanut Keski-Uudenmaan koulutus- kuntayhtymä Keuda.

Hankkeessa on kehitetty vieraskielisen koulutuksen laatua ja kotimaisten kielten opetuksen tarjontaa ammatillisessa koulutuksessa.

Lisätietoa:

<https://www.keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko/>

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Oppimateriaalit:

[CC BY-SA 4.0 Deed | Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen | Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)